

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 54 (1968)

Nachruf: Emanuel Huonder 1909-1968
Autor: Cadruvi, Donat

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 17.11.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

EMANUEL HUONDER

Da Donat Cadruvi

DR. EMANUEL HUONDER

1909 — 1968

Ils 10 de matg 1968 ei nies amitg dr. iur. Emanuel Huonder, president dil Cussegl pign, morts a Cuera el Spital della Crusch. Las novas de sia mort han derasau lunsch entuorn dolor e tristezia, ton pli che tala fin ei stada surprendenta per ils pli datier. Ussa, suenter plirs meins, ch'ei ha num scriver in pèr paginas de regurdientscha, ei la mort de dr. Huonder aunc adina in eveniment crudeivel per tgi che ha enconuschiu, respectau

e carezau el: Igl amitg, il conscolar, il combattant politic, il superiur e cumpogn de viadi per las numerusas e meinsvart teissas vias de quest mund.

Per entscheiver entgins datums: Emanuel Huonder ei nascius a Mustér ils 5 de fevrer 1909 sco feagl de Sep Antoni Huonder e de Carmelia Huonder — de Vincenz. Ils acts numnan ils scalems de sia instrucziun: gimnasi a Mustér e Sarnen cun la maturitad digl onn 1928, lu ils nov bials semesters de giurisprudenza a Friburg — camp de lavur dils eminents giurists grischuns Ulrich Lampert e Pieder Tuor — e Bern cun il doctorat dil dretg e cun ina dissertaziun che ha fatg la punt per sia emprema prestaziun practica: «Einsprache und Rekurs im Steuergesetz für den Kanton Graubünden». Talas lavurs ein savens casualitads. Schiglioc havess Emanuel Huonder probablamein cattaun in object pli captivont ch'il dretg de taglia!

Il giuven giurist tuorna a casa e survegn la nizeivla caschun de prender a mauns lavur practica el biro dils advocats dr. J. M. Curschellas e dr. R. Toggenburg, da gliez temps ils consulents de vaglia en Surselva. Dr. Huonder fuva denton buc il giurist che sa far in studi sistematic cun bia pazienza. Per el haveva in mund rodund de star en rocla, giurisprudenza vi ni neu. Quei ei la raschun de siu legher segliot vi ella administraziun cantonala: Igl onn 1934 anflein nus dr. Huonder egl empren survetsch dil Cantun sco commissari de taglia, in onn pli tard entochen il fevrer 1940 eis el secretari dil Departement de finanzas e dil militèr de nies Cantun e silsunter — fatg impurtont en sia carriera professionala — cau digl Uffeci cantonal per la cassa de compensaziun. Leu vegn el ad haver priu il catsch per igl anim, cun il qual el ei staus activs pli tard sin camp federal ella damonda per in artechel costituzional en favur della protecziun della famiglia. Ils compartisans de lezzas uras ha el era pli tard considerau sco ses amitgs e fideivels gidonters.

Cun igl onn 1943 entscheiva la travaglia politica el senn il pli evident: Dr. Huonder daventa per quater onns secretari della Partida conservativa e cristian-sociala dil Cantun Grischun. Ei fuva ils onns dellas lutgas grondas ch'ei idas ella historia dellas partidas de nies Cantun sut il tetel dil «Catolicissem politic», fantasia ed invenziun d'entgins umens indigens ed jasters cun lur publicist Paul Schmid-Ammann ed igl activist politic dr. Andreas Gadiant, cusseglier guvernativ e nazional, ferm mena-

der dil moviment della partida democratica. Dr. Huonder e dr. Gadiant ein onns ora stai ils pugniers sin tribuna aviarta. Da quels dis deriva la reputaziun politica che di e repeta: Dr. Huonder ha defendiu senza risguard de sia persuna e de sia carriera ils dretgs ed interess legitims de sia partida e de sia confessiun. Quels onns ein vargai per expressiv giavisch dils auturs della lutga nauscha, als quals ella ha rendiu nuotzun. E vargada ei era per dr. Huonder l'epoca dil bugl e della battaglia.

Ins di che secretaris e schurnalists politics sbaglien meinsvart lur atgna fortuna. Mo dr. Huonder ei staus sin buna via, schegie ch'ils pli aults uffecis ein buca vegni vi e da port' en sco regals e purschidas. Ils sis onns Mistral della Cadi han giu entschiet cun ina emprova fallida; mo il secund catsch ei staus quel dil success. Onns de cuida ein era stai quels che han demussau la forza e perschasiun politica de dr. Huonder sco commember dil Cussegl grond. Sias intervenziuns vevan aunc adina il character digl um independent, dil politicier che ha fatg sia scola en vischnaunca e silla tiara. Siu enorm temperament deva fiug alla scanatscha cun roma dira. Umens de tala natira han per regla lur difficultads ella veta politica. Aschia eis ei era stau 1959, cura che dr. Huonder ei — in di che nus savein mai emblidar — semess cun differents auters candidats per daventar candidat de sia partida per las elecziuns dil Cussegl pign. Complicaziuns en ca-nossa han obligau el de schigiar duas gadas il bubradi dellas malsegirezias. Mo da quei mument naven ei dr. Huonder ius per la via de confidanza carschenta els agens ravugls ton sco en districts jasters.

El haveva buns attestats per in cusseglier guvernativ: Il deputau, il Mistral della Cadi cun sia autoritad unica, il president de vischnaunca de Mustér cun ovras concretas en favur dellas scolas, dils paupers e vegls, e lu oravontut sia lavur en connex cun l'explotaziun dellas auas publicas, lavur che ha purtau buns fretgs cunzun allas vischnauncas della Cadi ed alla cassa dil Cantun, mo era a biaras existenzas privatas. Quei capetel vegn a vegnir descrets in di ni l'auter pli detagliadamein, e sin las empremas paginas vegn il lectur a catter ils fastitgs dil Mistral della Cadi, il contrahent stinau che ha fatg suar ils magnats dils implonts electricis!

Dr. Huonder ha — ils onns ch'el ha apparteniu al Cussegl pign sco capo dellas finanzas e dils fatgs militars, ton sco els ein aunc vanzai al Cantun — continuau sia lavur cun premura e gronda independenza personala. In de ses anteriurs patruns haveva attestau al commissari de taglia de tshels onns ch'el seigi in um «diligent ed attent», in um che lavuri cun «anim ed attaschonza». Quellas qualificaziuns mereta dr. Huonder era per quei ch'el ha giu de lugar e decider e proponer e recumandar ils onns 1960—1968. Avon il Cussegl grond deva el plaid e fatg de maniera competente, mo meinsvart era cun pissiun e cun la veglia febra dil deputau Huonder. (Ei fuva buca mo in pur schabetg ch'el numnava ils deputai dil Cussegl grond era dalla meisa della Regenza anora meinsvart «mes stimai collegas»!) Duas gadas ha el giu la honor de saver presidiar nossa executiva: 1964 ed igl onn de sia mort.

Tgi duess esser surstaus d'udir che dr. Huonder ha adina saviu recuperar sias forzas ord la fontauna frestga de ses vivs e stedis contacts cun il sempel pievel, cun il vischin ch'ins entaupa sin gassa e sin fiera, sil funs ed el luvratori — ed egl ambient politic. Cun tuts quels steva dr. Huonder el meglier senn dil plaid pèr a pèr, en relaziun amicabla ed aduala. Quei ei bein la raschun per il fatg singular che dr. Huonder ei adina vegnius renconuschiu e respectaus, la raschun era che las resalvas de character personal e politic han mai pudiu disturbar il maletg che penda ussa ella stiva de nossas pli bialas regurdientschas. Dr. Huonder ha meritau quella pagaglia.

Eis ei buca era ina enzenna de profunda humanitad — ultra dil talent politic — che nies amitg defunct ha continuadamein demussau siu quitau per ils giavischs particulars della giuventetgna, in quitau ch'el ha savens midau e transformau en ovra practica en favur della giuventetgna, seigi cun dar ureglia a ses postulats politics, seigi en funcziun sco cau della giuventetgna catolica de nies Cantun? Dess ei ozildi in document pli impurtont per in magistrat che la purgameina che relata de sia capientscha per quels che suondan nus e nossa lavur cun senn critic? Ina impurtonta part de quella giuventetgna fuvan era ils students. Lur modas e manieras, lur far e tralasar ha dr. Huonder, da neuenneu in fervent commember della corporaziun Fryburgia, adina capiu e giudicau cun ina generusadad

che spargnass actualmein bein enqual scarpetsch e conflict sch'ella fuss in patrimoni general.

Senza smani patetic astgein nus — era abstrahond de regurdientschas ed experienzas personalas che van anavos sin ils onns 1942—1947 — pia finir e concluder questa munglusa e memia casuala recapitulaziun cun la speronza che nies pievel grischun, era las generaziuns vegnentas, seregordi meinsvart de quei um sempel, mo viv e generus enviers la cuminonza, e de tut quei ch'el ha dau a nossa tiara senza spargnar sias forzas.

